

Instruccions generals

- L'estudiant ha de respondre 6 preguntes (2 d'obligatòries i 4 d'elegides seguint les instruccions als blocs).
- Es valorarà la coherència, la cohesió i la correcció gramatical, lèxica i ortogràfica, així com la presentació.
- **Puntuació:** vegeu les diferents parts de l'examen.
- **Temps per fer l'examen:** 90 minuts.
- **Material que es pot utilitzar per contestar la prova:** l'examen s'ha de contestar amb bolígraf blau o negre.
- **Material auxiliar:** calculadora.

Bloc B: Un Univers de matèria i energia

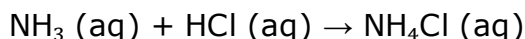
La pregunta **B1** no té opcions. **De les preguntes B2 i B3, només se n'ha de respondre una de les dues.**

B1 (1,5 punts)

En una indústria química dedicada a la fabricació de fertilitzants, les aigües residuals poden contenir NH_3 dissolt, una substància tòxica per als ecosistemes aquàtics i que pot provocar problemes ambientals si s'aboca sense tractament previ.

Per tal d'eliminar aquest contaminant, es fa reaccionar el NH_3 amb HCl , i es forma clorur d'amoni (NH_4Cl), una sal soluble menys volàtil i més fàcil de gestionar.

- Ajustau la reacció química anterior si és necessari. (0,5 punts)
- Anomenau els composts NH_3 i HCl . (0,5 punts)
- Calculau quants de grams de HCl es necessiten per reaccionar amb 34 g de NH_3 . (0,5 punts)

Contestau només una de les preguntes següents (B2 o B3):

B2 (1,5 punts)

En l'estudi de la qualitat de l'aigua potable, és habitual analitzar la presència de diferents elements químics dissolts. Entre els més rellevants hi ha l'oxigen i el calci, responsable de la duresa de l'aigua.

L'oxigen té nombre atòmic $Z = 8$ i el calci té nombre atòmic $Z = 20$.

- Escriuiu les configuracions electròniques de l'oxigen i del calci. (0,5 punts)
- Indicau a quin grup i a quin període pertany l'element amb nombre atòmic $Z = 20$. (0,5 punts)
- Quin dels dos elements (oxigen o calci) presenta un major radi atòmic? Justificau la resposta. (0,5 punts)

B3 (1,5 punts)

El nitrogen és un element fonamental per a la vida. Forma part de les proteïnes, de l'ADN, i és el component majoritari de l'atmosfera terrestre. Considerant l'isòtop més abundant del nitrogen, N, amb nombre atòmic $Z = 7$ i nombre màssic $A = 14$:

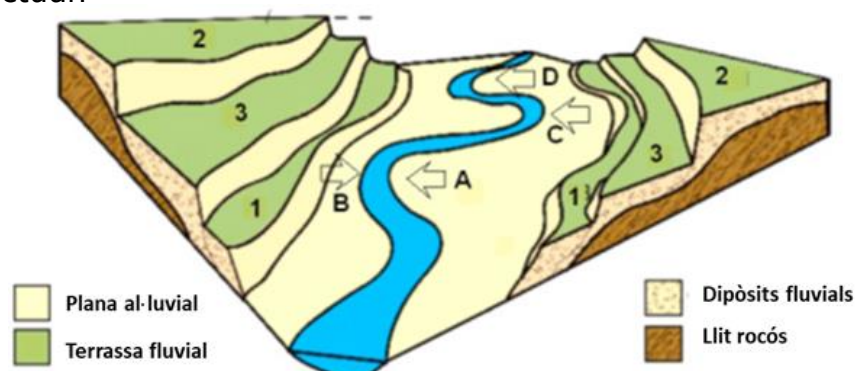
- Escriuiu la configuració electrònica de l'àtom de nitrogen en estat fonamental. (0,5 punts)
- Indicau el nombre de protons, neutrons i electrons que té aquest àtom en estat fonamental. (0,5 punts)
- L'ió nitrur N^{3-} és isoelectrònic amb el neó (Ne)? Justificau la resposta a partir del nombre d'electrons de cada espècie. (0,5 punts)

Bloc C: El sistema Terra

La pregunta C1 no té opcions. De les preguntes C2 i C3, només se n'ha de respondre una de les dues.

C1 (1,5 punts)

A l'esquema següent es representen diverses terrasses fluvials d'un riu (1, 2 i 3). Assenyalau quina és la més antiga i quina la més moderna. Indicau també on es produeix erosió i on sedimentació en els meandres del riu, fent referència a les lletres que hi ha devora les fletxes. Quina zona és la plana d'inundació actual?

Contestau només una de les dues preguntes següents (C2 o C3):

C2 (1,5 punts)

Definiu els conceptes següents i explica un exemple concret de cada un:

- a) Biocenosi (0,5 punts)
- b) Hàbitat (0,5 punts)
- c) Parasitisme (0,5 punts)

C3 (1,5 punts)

Indica les principals adaptacions al medi terrestre en plantes i animals pel que fa a la disponibilitat d'aigua.

Bloc D: Biologia per al segle XXI

De les preguntes D1 i D2, només se n'ha de respondre una de les dues.

D1 (2 punts)

- a) Definiu les proteïnes i descriu-ne l'estructura química. (0,5 punts)
- b) Descriu breument les estructures en què podríem trobar les proteïnes. (1 punt)
- c) Explica les funcions que poden fer les proteïnes. (0,5 punts)

D2 (2 punts)

- a) Definiu el concepte de biotecnologia. (0,5 punts)
- b) Quin procés s'utilitza per a la fabricació del pa i de la cervesa? Quins microorganismes hi estan implicats? (0,5 punts)
- c) A partir de quin tipus de biomolècules s'inicia la fabricació del pa o de la cervesa? Quines són les molècules resultants, si es té en consideració la reacció bàsica aplicada? (0,5 punts)
- d) Esmenta i explica breument altres dues aplicacions de la biotecnologia diferents de les mencionades a l'apartat b). (0,5 punts)

Bloc E: Les forces que ens mouen

De les preguntes E1 i E2, només se n'ha de respondre una de les dues.

E1 (2 punts)

Arquímedes va identificar la **força sobre un cos** dins un fluid quan estudiava per què alguns cossos suren i altres s'enfonsen, però fins a les lleis de Newton no es pogué descriure com s'enfonsen.

Una esfera de ferro, de massa 5 kg, se submergeix i es deixa caure cap al fons d'un llac profund. Les forces que actuen sobre l'esfera són el pes de l'esfera, l'empenta d'Arquímedes, que és de 6,22 N, i la força de fricció ($g = 9,8 \text{ m/s}^2$).

- Enunciau la segona llei de Newton. (0,5 punts)
- Calculau l'acceleració de l'esfera quan la força de fricció exercida pel fluid sobre l'esfera té un valor de 10,78 N. (0,75 punts)
- Si el llac és prou profund, l'esfera assolirà una velocitat constant. Quins valors tenen l'acceleració i la força de fricció quan l'esfera arriba a la velocitat màxima? (0,75 punts)

E2 (2 punts)

La **força d'atracció gravitatòria** d'un astre sobre un cos de massa m és proporcional a la massa M de l'astre i inversament proporcional a la distància entre ells, $F = G M m / r^2$. Així, l'acceleració de la gravetat a una distància r d'un estel de massa M és $G M / r^2$.

Existeixen parelles d'estrelles que orbiten l'una al voltant de l'altra, conegudes com a estels binaris. Un exemple és el sistema format per Sírius A, amb una massa aproximadament igual a la del Sol, i Sírius B, amb una massa aproximadament doble. La distància mínima entre les dues estrelles és de 8 unitats astronòmiques.

- Determinau, sense necessitat de conèixer la massa del Sol, a quina distància de Sírius B, expressada en unitats astronòmiques (ua), es troba el punt situat sobre la recta que uneix les dues estrelles en què l'atracció gravitatòria exercida per Sírius B sobre un cos s'equilibra amb la que exerceix Sírius A. (1,5 punts)
- Sírius B té una massa 333000 vegades superior a la de la Terra, però un radi molt més petit (només 5844 km). Cal situar-se a 3710000 km del centre de l'estel perquè l'acceleració de la gravetat sigui igual a la de la superfície de la Terra ($9,8 \text{ m/s}^2$). Quina és l'acceleració de la gravetat a $2 \times 3710000 \text{ km}$ del centre de Sírius B? (0,5 punts)

Taula Periòdica dels Elements

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	Ia	Ila	IIIb	IVb	Vb	VIb	VIIb	VIII			Ib	IIb	IIIa	IVa	Va	VIa	VIIa	0
1	1 H 1,00794																	2 He 4,0026
2	3 Li 6,941	4 Be 9,0122											5 B 10,811	6 C 12,0107	7 N 14,0067	8 O 15,9994	9 F 18,9984	10 Ne 20,1797
3	11 Na 22,9898	12 Mg 24,3050											13 Al 26,9815	14 Si 28,0855	15 P 30,9738	16 S 32,066	17 Cl 35,4527	18 Ar 39,948
4	19 K 39,0983	20 Ca 40,078	21 Sc 44,9559	22 Ti 47,867	23 V 50,9415	24 Cr 51,9961	25 Mn 54,9380	26 Fe 55,845	27 Co 58,9332	28 Ni 58,6934	29 Cu 63,546	30 Zn 65,39	31 Ga 69,723	32 Ge 72,61	33 As 74,9216	34 Se 78,96	35 Br 79,904	36 Kr 83,80
5	37 Rb 85,4678	38 Sr 87,62	39 Y 88,9059	40 Zr 91,224	41 Nb 92,9064	42 Mo 95,94	43 Tc (98,9063)	44 Ru 101,07	45 Rh 102,905	46 Pd 106,42	47 Ag 107,8682	48 Cd 112,411	49 In 114,818	50 Sn 118,710	51 Sb 121,760	52 Te 127,60	53 I 126,9045	54 Xe 131,29
6	55 Cs 132,905	56 Ba 137,327	57 * La 138,906	72 Hf 178,49	73 Ta 180,948	74 W 183,84	75 Re 186,207	76 Os 190,23	77 Ir 192,217	78 Pt 195,078	79 Au 196,967	80 Hg 200,59	81 Tl 204,383	82 Pb 207,2	83 Bi 208,980	84 Po (208,98)	85 At (209,99)	86 Rn (222,02)
7	87 Fr (223,02)	88 Ra (226,03)	89 * Ac (227,03)	104 Rf (261,11)	105 Db (262,11)	106 Sg (263,12)	107 Bh (264,12)	108 Hs (265,13)	109 Mt (268)	110 Ds (271)	111 Rg (272)	112 Cn (277)	113 Nh ( )	114 Fl (285)	115 Mc (288)	116 Lv (289)	117 Ts ( )	118 Og (293)

58 Ce 140,116	59 Pr 140,908	60 Nd 144,24	61 Pm (144,913)	62 Sm 150,36	63 Eu 151,964	64 Gd 157,25	65 Tb 158,925	66 Dy 162,50	67 Ho 164,930	68 Er 167,26	69 Tm 168,934	70 Yb 173,04	71 Lu 174,967
90 Th 232,038	91 Pa 231,036	92 U 238,029	93 Np (237,048)	94 Pu (244,06)	95 Am (243,06)	96 Cm (247,07)	97 Bk (247,07)	98 Cf (251,08)	99 Es (252,08)	100 Fm (257,10)	101 Md (258,10)	102 No (259,10)	103 Lr (262,11)

Constants: $R = 0,082 \text{ atm L mol}^{-1} \text{ K}^{-1} = 8,3 \text{ J mol}^{-1} \text{ K}^{-1}$